

NURTY POLITYCZNE, HARCERSTWO, KONSPIRACJA, POWSTANIE 1944

„Sanacja”

(1926 – 1939)

Cel – „uzdrowienie moralne”

ZHP → ZWZ / AK

(1918)

„Szare Szeregi”

(1939)

„Zośka”, „Parasol”

Stronnictwo Narodowe

(1928 – 1947)

Cel - budowa [katolickiego państwa narodu polskiego](#)

*("Harcerstwo Polskie"- 27.X.1939)

NOW – AK (1941),

OWZJ (1939 – 1942)

„Hufce Polskie”* „Gustaw”, „Wigry”

→ NSZ (1942 – 1947)

NSZ (1942/3) →(1944) NSZ-AK + NSZ-ZJ →NZW (1944-1956)

=====

SPIS TREŚCI

Józef Piłsudski

Sanacja (1926 – 1939)

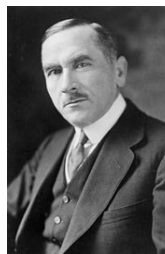
Związek Harcerstwa Polskiego – ZHP (1918 -)

„Szare Szeregi” (1939 – 1945); Bat. „Zośka”, „Parasol”

Inne Organizacje Harcerskie Okupacyjnej Polski

Harcerstwo Polskie / Hufce Polskie (1942 – 1947)

Ruch Harcerski pod okupacją niemiecką

Stronnictwo Narodowe (1928–1947)

Roman Dmowski

Narodowa Organizacja Wojskowa

Harcerstwo Polskie - "Hufce Polskie" (1939–1946); „Gustaw”, „Wigry”

Narodowe Siły Zbrojne

Udział NSZ w powstaniu warszawskim

Narodowe Zjednoczenie Wojskowe

Żołnierze wyklęci^[1], żołnierze niezłomni^[2], ...

Wybory parlamentarne w Polsce w 1947 roku

(Podczas [II wojny światowej Stronnictwo Narodowe](https://pl.wikipedia.org/wiki/Narodowa_Demokracja) - https://pl.wikipedia.org/wiki/Narodowa_Demokracja (tzw. „Kwadrat”) należało do głównych sił polskiego podziemia wchodząc w skład Politycznego Komitetu Porozumiewawczego^[20]. (...) W 1942 część kierownictwa politycznego Kwadratu wystąpiła z inicjatywą podporządkowania NOW dowództwu **AK**, co spowodowało rozłam w SN i NOW. Działacze opozycyjni wraz z [Organizacją Wojskową Związek Jaszczurczy \(OWZJ\)](#) utworzyli we wrześniu 1942 [Narodowe Siły Zbrojne](#). W listopadzie 1942 doszło do scalenia NOW z **AK**.)

Sanacja - <https://pl.wikipedia.org/wiki/Sanacja>

Sanacja (łac. *sanatio*, „uzdrowienie”) – potoczna nazwa obozu rządzącego w [Polsce](#) w latach 1926–1939, powstałego i funkcjonującego początkowo pod przewodnictwem [Józefa Piłsudskiego](#)^[1] (zm. 1935); nazwa powstała w związku z głoszonym przez ten obóz hasłem „sanacji moralnej” życia publicznego (państwa i społeczeństwa), wysuwany w toku przygotowań i w okresie [przewrotu majowego](#) (1926)^[2] (...)

Podstawą doktryny sanacyjnej było założenie o podziale ludzi na dwie kategorie, większość społeczeństwa i dominującą nad nią mniejszość, która podejmuje w państwie najważniejsze decyzje. Założenie to oparto na tezach [Vilfreda Pareta](#), który widział historię jako ciągły proces powstawania [elit](#) obalanych następnie przez większość w celu stworzenia nowej elity. Powodem konfliktów między elitami i społeczeństwem według Pareta było to, że elity zamykały się w sobie i blokowały możliwość awansu zdolnym i ambitnym jednostkom spoza swoich kręgów^[3].

(...) Podstawą doktryny sanacyjnej było założenie o podziale ludzi na dwie kategorie, większość społeczeństwa i dominującą nad nią mniejszość, która podejmuje w państwie najważniejsze decyzje. Założenie to oparto na tezach [Vilfreda Pareta](#), który widział historię jako ciągły proces powstawania [elit](#) obalanych następnie przez większość w celu stworzenia nowej elity. Powodem konfliktów między elitami i społeczeństwem według Pareta było to, że elity zamykały się w sobie i blokowały możliwość awansu zdolnym i ambitnym jednostkom spoza swoich kręgów^[3]. (...)

Związek Harcerstwa Polskiego – ZHP https://pl.wikipedia.org/wiki/Zwi%C4%85zek_Harcerstwa_Polskiego

Związek Harcerstwa Polskiego (ZHP) – największa polska [organizacja harcerska](#). Powstała na zjeździe 1–2 listopada 1918 z połączenia wszystkich wcześniej działających organizacji [harcerskich](#) i [skautowych](#) (scalenie organizacji z trzech zaborów przebiegało w trudnym okresie formowania się [II Rzeczypospolitej](#) i zakończyło pod koniec 1920)^[3]. Jest wychowawczym, patriotycznym, dobrowolnym i samorządnym [stowarzyszeniem](#), otwartym dla wszystkich bez względu na pochodzenie, rasę czy wyznanie^[4].

W latach 1936–1989 posiadał status [stowarzyszenia wyższej użyteczności](#)^{[5][6]}. Od 16 lutego 2004 zarejestrowany jest jako [organizacja pożytku publicznego](#). Jest członkiem [Polskiej Rady Organizacji Młodzieżowych](#)^[7].

Nazwę **Związek Harcerstwa Polskiego** nosiły również poprzedniczki obecnego ZHP:

- organizacja skautowa kierowana przez Naczelną Komendę Skautową w [Warszawie](#), działająca do 1 listopada 1916,
- organizacja harcerska działająca na terenie [Królestwa Polskiego](#) (regencyjnego), działająca od 2 listopada 1916 do 2 listopada 1918^[3]

Szare Szeregi - https://pl.wikipedia.org/wiki/Szare_Szeregi

Szare Szeregi – [kryptonim konspiracyjny](#) Organizacji Harcerzy [ZHP](#), potocznie także całego [Związku Harcerstwa Polskiego](#), w okresie [okupacji niemieckiej](#) podczas [II wojny światowej](#) 1939–1945.

Szare Szeregi zostały powołane 27 września 1939 w [Warszawie](#) przez grono członków [Naczelnej Rady Harcerskiej](#) w mieszkaniu Stanisława Borowieckiego, Szefa Głównej Kwatery Męskiej, przy ul. [Noakowskiego](#) 12.

Szare Szeregi współpracowały z Delegaturą Rządu Rzeczypospolitej Polskiej na Kraj oraz Komendą Główną [Armii Krajowej](#).

Historia kryptonimu - Nazwa **Szare Szeregi** została przyjęta w całym kraju dopiero w 1940.

Początkowo kryptonim ten funkcjonował w [Poznaniu](#). Geneza kryptonimu związana jest z przeprowadzoną przez poznańskich harcerzy akcją informacyjną, podczas której roznoszono w godzinach wieczornych i nocnych ulotki do skrzynek listowych mieszkań zasiedlonych przez [rodziny niemieckie](#) z [Litwy](#), [Łotwy](#), [Estonii](#). Rodziny polskie były przymusowo wysiedlane do [Generalnego Gubernatorstwa](#), a rodziny niemieckie informowano o dobrowolnym opuszczeniu mieszkań przez Polaków. Ulotki, napisane w języku niemieckim, podające sprostowanie **zostały podpisane inicjałami SS**. Skrót rozwinęli w kryptonim Szare Szeregi harcistrz dr [Józef Wiza](#) i harcistrz [Roman Łyczewek](#). Kryptonim przyjął się w Poznaniu, w Chorągwi „Ul Przemysław”. Informację o przyjętej nazwie przywiózł do Warszawy podharcistrz [Witold Marcinkowski](#). Nazwę przyjęto z poleceniem wprowadzenia kryptonimu w całej podziemnej Organizacji Harcerzy ZHP.

Działalność - Organizacja harcerzy prowadziła ponadto akcję „M”, usiłując oddziaływać na całą młodzież niezorganizowaną. Wydawała wiele pism, w tym pisma Głównej Kwatery: „Źródło”^[3], później „Dęby”, „Drogowskaz”, „Pismo Młodych”, „Brzask”^[4], wydawała liczne broszury i książki, m.in. „O powołaniu naszego pokolenia”, „Wielka gra”, „Przodownik” i „[Kamienie na szaniec](#)”. Wyszkoliła ok. 300 [instruktorów](#).

Oddział specjalny – III Kompania Wydzielona (nazwy: „Agat” – „Pegaz” – [Parasol](#)). Zadaniem oddziału było likwidowanie szczególnie szkodliwych hitlerowców – głównie funkcjonariuszy [SS](#) lub innych wysokich oficerów niemieckich.

Organizacja harcerzy poniosła bardzo duże straty, m.in. 20 lutego 1944^[5] zginął prawdopodobnie w [obozie Gross-Rosen](#) twórca i pierwszy Naczelnik [Florian Marciniak](#) (aresztowany 6 maja 1943), w [powstaniu warszawskim](#) poległ zastępca Naczelnika [E. Stasiński](#). Szare Szeregi zostały rozwiązane 17 stycznia 1945.

Harcerki - Oddzielnie, ale także w ramach ZHP, działała Organizacja Harcerek, nosząca kryptonim „Bądź gotów” i „Związek Koniczyn”, zorganizowała [Pogotowie Harcerek](#).

Przy Kwaterze Głównej Szarych Szeregów działała od 1940 r. żeńska Grupa Wykonawcza Łączniczek i Kolporterek podległa Mirosławowi Cieplakowi „Giewontowi”; była to ok. 50 – osobowa grupa harcerek (w 1944), powstała z kręgu starszoharcerskiego przy 54 Warszawskiej Drużynie Harcerskiej, a następnie z utworzonej 54 Żeńskiej Drużyny Harcerskiej im. Władysława Jagiełły. Jej drużynową przez cały czas okupacji była Romana Łukaszewska „Ewa”. Głównym zadaniem tego zespołu był kolportaż prasy konspiracyjnej Szarych Szeregów.

Batalion „Zośka” - https://pl.wikipedia.org/wiki/Batalion_%E2%80%9EZo%C5%9Bka_%E2%80%9D – [batalion Armii Krajowej](#) (AK) biorący udział w [powstaniu warszawskim](#), składający się przede wszystkim z członków „[Szarych Szeregów](#)”, konspiracyjnego [Związku Harcerstwa Polskiego](#); dowódcą batalionu był [Ryszard Białous](#) „Jerzy”.

Batalion, utworzony pod koniec sierpnia 1943, przyjął nazwę „**Zośka**” dla upamiętnienia postaci dowódcy warszawskich [Grup Szturmowych Tadeusza Zawadzkiego „Zośki”](#) (poległego w akcji na posterunek graniczny w [Sieczychach](#)).

Przez pewien czas w składzie osobowym batalionu „Zośka” podawano jako jego **3 kompanię, wydzieloną już od 1 sierpnia 1943**, jednostkę specjalną „Agat” („Pegaz” – „**Parasol**”) ze względu na jej podległość po linii harcerskiej [Główniej Kwaterze Szarych Szeregów](#). Tuż przed powstaniem uzupełniono batalion do pełnego stanu 3 kompanii (ok. 366 osób). Batalion w olbrzymiej większości składał się z [podchorążych](#). [Żołnierze](#) batalionu „Zośka” brali udział w akcjach [dywersyjno-sabotażowych](#), m.in. mających na celu niszczenie [kolejowego transportu Wehrmachtu](#) zaopatrującego [front wschodni](#).

W powstaniu warszawskim batalion „Zośka” walczył w [zgrupowaniu AK „Radosław”](#) na [Woli i Starym Mieście](#), skąd [kompania „Rudy”](#), dowodzona przez [Andrzeja Romockiego „Morro”](#), jako jedyna spośród załogi staromiejskiej [przebiła się do Śródmieścia](#) przez placówki niemieckie w [Ogrodzie Saskim](#). W czasie walk na [Górnym Czerniakowie](#) i [Mokotowie](#) batalion „Zośka” został połączony z równie zdziesiątkowanym batalionem „**Parasol**”.

Po zdobyciu [2 sierpnia](#) 1944 w rejonie [ul. Okopowej](#) dwóch niemieckich czołgów [PzKpfw V Panther](#) w składzie batalionu utworzono pluton pancerny pod dowództwem [Wacława Micuty](#) ps. *Wacek*^[1].

Kompania „Rudy” została uznana przez dowództwo AK za najlepszą spośród 40 tysięcznej załogi żołnierzy walczących w powstaniu warszawskim, m.in. w brawurowym ataku zdobywając [warszawski obóz koncentracyjny](#). Za walki w powstaniu warszawskim [Naczelnny Wódz](#) odznaczył batalion „Zośka” Krzyżem Srebrnym [Orderu Wojennego Virtuti Militari](#) (V kl.).

W latach 1944–1956 członków batalionu „Zośka” dotknęły prześladowania systemu komunistycznego. Początkowo uwięzionych zostało kilku z nich z powodu ich indywidualnej działalności w latach powojennych. **W drugiej fali aresztowań w specjalnie zorganizowanej akcji zatrzymano trzydziestodwuosobową grupę byłych zośkowców i oskarżono ich o działalność konspiracyjną zmierzającą do obalenia ustroju komunistycznego w Polsce**^[2]. (...)

Batalion „Parasol” - https://pl.wikipedia.org/wiki/Batalion_%E2%80%9EParasol%E2%80%9D

Batalion „Parasol” – [batalion Armii Krajowej](#), który był oddziałem do zadań specjalnych [Kierownictwa Dywersji Komendy Głównej AK](#) biorącym udział w [powstaniu warszawskim](#). Składał się głównie z harcerzy [Szarych Szeregów](#).

Późną wiosną 1943 roku [cichociemny](#) kpt. [Adam Borys „Pług”](#) otrzymał rozkaz zorganizowania oddziału dywersyjnego. Zwrócił się do kierownictwa Szarych Szeregów z prośbą o przekazanie mu do dyspozycji 75 harcerzy. Na przełomie lipca i sierpnia (przyjmuje się datę 1 sierpnia) 1943 roku jednostkę utworzono. W wyniku reorganizacji Grup Szturmowych Szarych Szeregów oddział przejął zadania Organizacji Specjalnych Akcji Bojowych, czyli przede wszystkim wykonywanie wyroków śmierci wydanych przez [Polskie Państwo Podziemne](#) na głównych zbrodniarzy hitlerowskich^[1].

Pierwotnie oddział nosił kryptonim „**Agat**” (od Anty-Gestapo), a po 2 stycznia 1944 roku, kiedy to został aresztowany [Tadeusz Kostrzewski „Niemira”](#) (uczestnik prawie wszystkich akcji „Agatu”), zmieniono kryptonim oddziału na „Pegaz”, co było skrótem słów „przeciw Gestapo”. W wyniku kolejnej reorganizacji i aresztowania łączniczki w **maju 1944 przyjęto nazwę „Parasol”** (dowódcą pozostał awansowany do stopnia majora Adam Borys).

Pierwszy wyrok został wykonany 7 września 1943 roku na komendancie [Pawiaka, Franzu Bürklu](#). Akcja zakończyła się pełnym powodzeniem. 24 września 1943 przeprowadzono [kolejną udaną akcję likwidacyjną](#). Celem był SS-Hauptscharführer [August Kretschmann](#), pracownik referatu IV A 3c i zarazem zastępca komendanta obozu karnego dla Polaków przy ul. Gęsiej (tzw. [Gęsiówki](#)), gdzie zasłynął z okrucieństwa i sadyzmu wobec więźniów^[2].

Do najważniejszych zadań bojowych przeprowadzonych przez żołnierzy Parasola zalicza się [Akcje Kutschera](#) (1 lutego 1944). Było to starannie zaplanowane przedsięwzięcie, mimo tego w trakcie realizacji zginęło czterech ludzi z batalionu: „[Lot](#)”, „[Cichy](#)”, „[Sokół](#)” i „[Juno](#)”.

Podczas [powstania warszawskiego](#) batalion „Parasol” wszedł, obok [batalionu „Zośka”](#), w skład zgrupowania [Kedywu KG AK – „Radosław”](#). W momencie mobilizacji ([1 sierpnia](#) 1944) zadaniem Kedywu na [Woli](#) była osłona znajdującej się tam Komendy Głównej AK.

W chwili koncentracji batalion liczył 280 ludzi, z czego 172 ze składu konspiracyjnego i 50 ochotników, którzy napłynęli do oddziału w pierwszych godzinach powstania. [3 sierpnia](#) 1944 stan batalionu powiększył się do 541 osób, by [8 sierpnia](#) osiągnąć stan 574 żołnierzy, z czego 369 z konspiracyjnego składu. Łącznie z tego składu nie dołączyło 80 ludzi, którzy brali udział w walkach w ramach innych oddziałów AK^[3].

Za walki w powstaniu warszawskim [Naczelny Wódz](#) odznaczył batalion Krzyżem Srebrnym [Orderu Wojennego Virtuti Militari](#) (OWVM klasy V).

Inne Organizacje Harcerskie Okupacyjnej Polski - Szare Szeregi nie były jedyną [organizacją harcerską](#) podczas okupacji – dużą stosunkowo organizacją były [Hufce Polskie](#). Mimo wielokrotnych rozmów była to jedyna poważna organizacja konspiracyjna o rodowodzie harcerskim która nie włączyła się w konspiracyjne Szare Szeregi.

We wczesnym okresie konspiracji samoistnie powstawało wiele samodzielnych konspiracyjnych organizacji o rodowodzie harcerskim, większość z nich zostało włączonych w struktury Szarych Szeregów lub [Armii Krajowej](#), m.in.:

- na wcielonym do Rzeszy terenie Pomorza, głównie w [Gdyni](#) działał [Tajny Hufiec Harcerzy](#), włączony w struktury Szarych Szeregów na początku 1943 roku.

W roku 1944 część harcerzy Szarych Szeregów w [Małopolsce Wschodniej](#) tworzyła *bataliony szturmowe* w celu wsparcia polskiej samoobrony przed zbrojnymi atakami nacjonalistów ukraińskich^[6]. (...)

Pogotowie harcerek we wrześniu 1939 - Komenda PH działała przez cały czas oblężenia Warszawy. Na poszczególnych terenach PH współpracowało z wojskiem i władzami cywilnymi. Jeżeli gdzieś wybuchł popłoch lub dezorganizacja, PH organizowało pracę na własną rękę. Harcerki pracowały w łączności, w szpitalach, w opiece społecznej, prowadziły punkty opieki nad dziećmi i ewakuowanymi.

Pogotowie harcerzy we wrześniu 1939 - Harcerze prowadzili dla wojska łączność, obserwacje przeciwlotnicze, pełnili straż obywatelską przy obiektach strategicznych. (...)

Harcerstwo Polskie / Hufce Polskie - https://pl.wikipedia.org/wiki/Harcerstwo_Polsk

Harcerstwo Polskie, lub **Harcerstwo Narodowe** (bardziej znane pod swym konspiracyjnym kryptonimem "**Hufce Polskie**") założył [hm. RP Stanisław Sedlaczek](#), [instruktor ZHP](#) związany z nurtem katolicko-narodowym.

Stanisław Sedlaczek w latach dwudziestych nawiązał kontakt z Międzynarodowym Biurem Skautów Katolickich, utworzonym z inicjatywy Skautów Francji [ojca Jakuba Sevina](#). Dzięki tym kontaktom Stanisław Sedlaczek starał się zaszczerpić na grunt [ZHP](#) myśl skautingu [katolickiego](#). Jego narodowo-katolickie poglądy spowodowały, że w 1932 stracił wpływ na kształt ZHP, konsekwencją tego było powstanie w Warszawie [Křęgu Starszoharcerskiego św. Jerzego](#), który skupiał podobnych jemu instruktorów ZHP o pogłądach narodowo-katolickich.

(...) Celem skautingu katolickiego jest wychowanie człowieka wiary, syna Kościoła. Inny wymiar zyskały też pozostałe zasady skautingu: badenpowellowski codzienny dobry uczynek jest tu czynem wpływającym z chrześcijańskiej miłości do bliźniego, nadany został chrześcijański sens zastępowi, który stał się grupą skautów będących braćmi w [Chrystusie](#). (...)

Powstanie Hufców Polskich - Wybuch wojny na krótko zjednoczył narodowych i sanacyjnych antagonistów w [harcerstwie](#), wspólnie powołano w [Warszawie](#) Pogotowie Harcerzy. W kierownictwie [Szarych Szeregów](#), gdzie przeważali harcerze znani ze swych lewicowych bądź sanacyjnych przekonań ([Aleksander Kamiński](#)), nie znalazł się ani jeden przedstawiciel nurtu katolicko-narodowego^[1]. W tej sytuacji 27 października 1939 w Warszawie z inicjatywy [Stanisława Sedlaczka](#) powstała nowa organizacja Harcerstwo Polskie.

Rozmowy z Szarymi Szeregami na temat zjednoczenia - Prowadzone od 1942 do 1944 rozmowy pomiędzy Hufcami Polskimi i [Szarymi Szeregami](#) w sprawie zjednoczenia nie przyniosły rezultatu.

Hufce Polskie w powstaniu warszawskim - Największe straty Hufce Polskie poniosły podczas [powstania warszawskiego](#). Sformowano harcerskie jednostki wojskowe: Kompanię Harcerską, Harcerski pluton łączności oraz pluton sanitarny harcerek, wchodzące w skład [batalionu "Gustaw"](#), które walczyły w obronie [Woli](#), [Starego Miasta](#) i [Śródmieścia](#). Trudno ocenić wielkość strat poniesionych przez Hufce Polskie w czasie walk powstańczych. Tylko oddziały harcerskie z Batalionu Gustaw straciły łącznie 66 poległych, co stanowiło 45% ich stanu wyjściowego

Ruch Harcerski pod okupacją niemiecką - <http://www.harcerstwopolskie.pl/ruch-harcerski-pod-okupacja-niemiecka>

hm Witold Sawicki

Pod okupacją niemiecką Ruch Harcerski, utrzymując jedność ideową (wspólne Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie) prowadził prace w ramach kilku organizacji, p.n. "**Szare Szeregi**", "**Harcerstwo Polskie**" (krypt. "**Hufce Polskie**"), "**Wigry**" - działające w ramach własnej "specjalizacji".

Pierwsza z nich stanowiła w zasadzie kontynuację przedwojennego **Związku Harcerstwa Polskiego**, skupiającego większość instruktorów dawnego ZHP. W pierwszym okresie wojny położyła główny nacisk na bezpośredni czyn zbrojny w walce z okupantem, począwszy od małego sabotażu aż do organizowania wyborowych oddziałów dywersji. Wkrótce przekształciła się w wielką organizację kadrową, która wchłaniała szerokie rzesze młodzieży nie harcerskiej - której nie obowiązywało Przymierzenie i Prawo. Charakter harcerski kadr sprawił jednak, że oddziały te wybiły się wkrótce na czoło oddziałów Armii Krajowej. Bataliony, zorganizowane przez Szare Szeregi "Zośka", "Parasol" dzięki ofiarnej postawie i wysokiemu poziomowi dowódców przeszły do historii polskich walk o niepodległość tworząc porywającą legendę żołnierską. W kolej, w końcu 1942 r. organizacja Szarych Szeregów zaczęła tworzyć organizację dla młodszych chłopców p.n. "Zawisza", w której praca miała być prowadzona metodami harcerskimi o charakterze wychowawczym. I w tej organizacji organizowano w dużym zakresie młodzież do doraźnej akcji czynnej w postaci "małego sabotażu".

Druga organizacja - **Harcerstwo Polskie** - powstała pod kierunkiem jednego z twórców i naczelnego teoretyka Harcerstwa, harcmistrza Rzeczypospolitej Stanisława Sedlaczka. Sedlaczek - urodzony pedagog - uważał - że główną wartością zagrożoną w narodzie przez wroga jest postawa moralna młodzieży. Przewidywał jej powojenną demoralizację połączoną ze splotem umysłowym. Za główny środek przeciwdziałania uważał pełne, w możliwych granicach, utrzymanie ideowego wychowania harcerskiego - nawet podniesienie jego wymogów - wraz z rozszerzeniem i pogłębieniem wychowania intelektualnego harcerza.

Twórca Harcerstwa Polskiego wraz z gronem współpracowników - instruktorek i instruktorów harcerskich starał się umocnić w młodzieży zasady Prawa Harcerskiego przez danie mu trwałych **podstaw religijnych** - zasada "Służba Bogu" w Prawie i Przymierzeniu rozumiana jako "służba w Jego Kościele". Stąd dział wychowania religijnego w próbach harcerskich. **Ten punkt widzenia nie wyłączał udziału w Harcerstwie innowierców** - tylko podsuwał im myśl o wiernym wypełnieniu obowiązków ich religii.

W dziedzinie wyszkolenia wojskowego kładziono nacisk nie na akcję doraźną, lecz na przygotowanie bojowe na wypadek decydującej walki z wrogiem w chwili, gdy powstanie możliwość wyparcia z Polski i zdobywania niepodległości.

Mimo mniejszej ilości aktów dywersyj, organizacja ponosiła w czasie okupacji ciężkie straty. Ofiarą padali przeważnie instruktorzy i instruktorki harcerskie zajmujące kierownicze stanowiska w organizacji. W r. 1943 został aresztowany i zginął w Oświęcimiu Naczelnik Harcerstwa Polskiego harcmistrz Rzeczypospolitej Stanisław Sedlaczek. Na kilka tygodni przed Powstaniem zginął podharcmistrz podporucznik Zenon Kowalski - komendant Kompanii Harcerskiej.

Oddziały wojskowe Harcerstwa Polskiego weszły w skład Armii Krajowej, walczyły w Powstaniu Warszawskim. Kompania Harcerska, pluton łączników, patrole sanitariuszek i łączniczki i harcerze rozsiani w różnych oddziałach przeżyli epopeę obrony Starego Miasta i toczyły ciężkie walki w Śródmieściu, ponosząc duże straty. Dowodem uznania przełożonych władz wojskowych były liczne odznaczenia bojowe i awanse oficerskie. Do najcięższych strat należy zaliczyć śmierć harcmistrzynie Dygny Wróbleckiej poległej w Śródmieściu i harcmistrza Witolda Sadkowskiego, szefa Kompanii Harcerskiej bat. "Gustaw", poległego w dn. 22.08.1944 r. na Starym Mieście.

Harcerstwo Polskie było organizacją mniej liczną od Szarych Szeregów, przede wszystkim ze względu na odmienną zasadę rekrutacji (kandydat stawał się harcerzem, obowiązywało w pełni

Prawo Harcerskie) i bardziej ograniczony zasięg dywersji, która w owych czasach pociągała głównie masy młodzieży, spragnionej walki z wrogiem za każdą cenę. Z chwilą jednak, gdy nadeszła chwila działania, wychowanie w drużynach Harcerstwa Polskiego zdało egzamin, dając Armii Krajowej żołnierza świadomego celu walki, ożywionego tradycjami chrześcijańskiego rycerstwa polskiego.

Cechą charakterystyczną tych oddziałów był naogół wysoki poziom moralny, który pozwalał młodzieży unikać demoralizacji, grożącej żołnierzowi w warunkach wojennych. Oddziały tej młodzieży wyruszające co dzień do walki w stanie Łaski po przyjęciu Komunii Świętej wzbogaciły współczesną tradycję żołnierską o jeszcze jeden akcent, który w niej pozostanie na stałe.

Myśl połączenia Szarych Szeregów z Harcerstwem Polskim powstała w czasach okupacji dość wcześnie. Obie organizacje nie głosiły zasad sprzecznych, lecz niejako uzupełniały się wzajemnie.

W 1944 roku władze obu organizacji powzięły zasadniczą uchwałę, stwierdzającą zgodną wolę zlania obu gałęzi Ruchu Harcerskiego. Wprowadzeniu w życie tej uchwały stawały jednak na przeszkodzie trudności, wynikające ze swoistych warunków konspiracji i różne metody prowadzenia pracy. Powstanie Warszawskie przerwało prowadzone rozmowy, stawiając całą młodzież harcerską Warszawy ramię przy ramieniu w walce z wrogiem.

Organizacja "Wigry"

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Wigierczycy>;

https://pl.wikipedia.org/wiki/Batalion_%E2%80%9EWigry%E2%80%9D)

Organizacja "Wigry" była członkiem Ruchu Harcerskiego powstałym w Warszawie i opierającym się na tradycji znacznej części instruktorskiego grona Stolicy. W ciągu wielu lat przedwojennych Stołeczna Chorągiew Harcerzy ZHP organizowała nad jeziorem Wigry kursy instruktorskie, które wytworzyły zwarte grono pracowników harcerskich, pielęgnujących tradycję wspólnej pracy.

Organizacja ta w ramach Armii Krajowej stworzyła kadry dla batalionu utworzonego na zasadach podobnych do Szarych Szeregów. Batalion ten, pod dowództwem ś.p. harcmistrza kapitana Konopackiego odznaczył się przede wszystkim w walkach na Starym Mieście, gdzie poniósł ciężkie straty.

Stronictwo Narodowe (1928–1947) -

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Stronictwo_Narodowe_\(1928%E2%80%931947\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Stronictwo_Narodowe_(1928%E2%80%931947))

Stronictwo Narodowe – polska [partia polityczna](#), utworzona w październiku 1928 w wyniku przekształcenia [Związku Ludowo-Narodowego](#), której zadaniem było prowadzenie bieżącej działalności politycznej obozu narodowego ([Narodowa Demokracja](#)).

Głównym celem programowym stronictwa była budowa [katolickiego państwa narodu polskiego](#). Ponadto partia opowiadała się za hierarchiczną organizacją społeczeństwa oraz przekształceniem ustroju politycznego, zwiększając rolę elity narodowej w państwie. SN organizował liczne wiece i manifestacje protestacyjne przeciwko dyktatorskiej polityce obozu piłsudczyków ([sanacji](#)).(...)

Kwadrat postulował model Polski narodowej i bezklasowej. Opowiadał się za walką z [Niemcami](#), wyparciem z Polski obcego kapitału, uspołecznieniem własności przez udział robotników w przedsiębiorstwach, przebudową ustroju rolnego oraz za znacznym przesunięciem zachodniej granicy. Zwalczał wpływy [komunistyczne](#) w Polsce. **W październiku 1939 na konspiracyjnym posiedzeniu, zarząd główny SN powołał [Narodową Organizację Wojskową](#)**. W 1942 część kierownictwa politycznego Kwadratu wystąpiła z inicjatywą podporządkowania NOW dowództwu [AK](#), co spowodowało rozłam w SN i NOW. Działacze opozycyjni wraz z [Organizacją Wojskową](#) [Związek Jaszczurczy](#) utworzyli we wrześniu 1942 [Narodowe Siły Zbrojne](#). W listopadzie 1942 doszło do scalenia NOW z AK.

Od lipca 1944 władze Stronnictwa prowadziły rozmowy polityczne z Niemcami, w celu zapobieżenia przewidywanej masakrze młodzieży polskiej w Warszawie w związku planowanym powstaniem. [Adam Ronikier](#) przedstawił w toczących się rozmowach ideę, by [Armia Krajowa](#) przejęła Warszawę bez morderczego boju z Niemcami, na co skłonni byli przystać niektórzy politycy i wojskowi niemieccy (**vide casus Paryża w sierpniu 1944**). Ideę tę popierał m.in. [Józef Mackiewicz](#).

Adam Ronikier - https://pl.wikipedia.org/wiki/Adam_Ronikier - **Adam Feliks Ronikier** (ur. [1 listopada 1881](#) w [Warszawie](#), zm. [4 września 1952](#) w [Orchard Lake](#)) – hrabia, polski konserwatywny działacz społeczny i polityczny, współzałożyciel [Stronnictwa Narodowego](#), prezes [Rady Głównej Opiekuńczej](#), członek [Korporacji Akademickiej Arkonii](#), właściciel dóbr [Ryki](#), obywatel ziemski [guberni siedleckiej](#) w 1909^[1].

Józef Mackiewicz - https://pl.wikipedia.org/wiki/J%C3%B3zef_Mackiewicz - **Józef Mackiewicz** herbu [Bożawola](#) (ur. [1 kwietnia 1902](#) w [Petersburgu](#), zm. [31 stycznia 1985](#) w [Monachium](#)) – polski pisarz i publicysta. (...) Rok 1951 to przede wszystkim publikacja *[The Katyń Wood Murders](#)*, pierwszej książki na temat [zbrodni katyńskiej](#) w języku angielskim. Kilka miesięcy później J. Mackiewicz został powołany przez [Specjalną Komisję Śledczą Kongresu Stanów Zjednoczonych do Zbadania Zbrodni Katyńskiej](#) (tzw. [Komisję Maddena](#)) jako świadek i jednocześnie ekspert.

Narodowa Organizacja Wojskowa -

https://pl.wikipedia.org/wiki/Narodowa_Organizacja_Wojskowa

Narodowa Organizacja Wojskowa (NOW) – konspiracyjna organizacja wojskowa [Stronnictwa Narodowego](#) okresu [II wojny światowej](#).

13 października 1939 w [Warszawie](#) podczas konspiracyjnego posiedzenia członków Komitetu Głównego i Zarządu Głównego Stronnictwa Narodowego powołano do życia organizację wojskową podporządkowaną Stronnictwu Narodowemu. Początkowo funkcjonowała ona pod nazwą Armia Narodowa, później Organizacja Wojskowa Stronnictwa Narodowego i Narodowe Oddziały Wojskowe, a od 1 lipca 1941 jako **Narodowa Organizacja Wojskowa**. Powodem utworzenia odrębnej organizacji przez Stronnictwo Narodowe było przeciwstawienie się wpływom politycznym czynników oficjalnych w kraju, czyli [Związkowi Walki Zbrojnej-Armii Krajowej](#). Odrzucając podporządkowanie [Służbie Zwycięstwu Polski](#) i później Związkowi Walki Zbrojnej-Armii Krajowej, Narodowa Organizacja Wojskowa uznawała zarazem zwierzchnictwo władz Rzeczypospolitej Polskiej i Naczelnego Wodza na uchodźstwie. Nadzór nad Narodową Organizacją Wojskową sprawował Wydział Wojskowy Zarządu Głównego Stronnictwa Narodowego, podlegały mu sprawy polityczne, personalne i finansowe. Natomiast w pozostałych kwestiach, jak struktura organizacyjna, wywiad, szkolenie itp. posiadała wobec SN pełną autonomię. (...)

Harcerstwo Polskie - "Hufce Polskie" (1939–1946)

<http://www.harcerstwopolskie.pl/hp>

dr Wojciech Muszyński

Harcerstwo Polskie stanowiło część szeroko pojętego ruchu narodowego, niezależnie od jego wewnętrznych podziałów politycznych. Miało ono wychowywać świadomych Polaków, ludzi silnych duchem, nienaganych moralnie, odpowiedzialnych za los Polski, gotowych do ofiar dla ojczyzny i narodu.

Środowisko tworzące podziemną organizację Harcerstwo Polskie wywodziło się z nurtu katolicko-narodowego. W latach 30. działacze ci **rywalizowali o wpływy w ZHP z konkurentami o poglądach sanacyjnych.** Obie grupy reprezentowały przeciwstawne wizje pracy harcerskiej i wychowania młodzieży. Działacze katolicko-narodowi kładli **nacisk na wychowanie młodzieży w duchu narodowym**, negowali pomysły przyjmowania do ZHP nie-Polaków, uważając, że zaszkodzi to wewnętrznej spójności drużyn oraz będzie skutkowało zaniedbaniami w wychowaniu patriotycznym. **Najistotniejszą rolę w procesie kształtowania młodzieży przypisywano wychowaniu religijnemu.** Narodowcy bronili zasady elitaryzmu harcerstwa, wynikającej z jego metody wychowawczej opartej na kontakcie instruktor-harcercz, co w przypadku umasowienia ruchu i zwiększenia liczby podopiecznych spowodowałoby ograniczenie kontroli nad wychowaniem w drużynie. **Natomiast piłsudczycy byli indyferentni religijnie i w dużej części wyznawali światopogląd lewicowy,** propagowali **wychowanie w duchu państwowym** i postulowali przyjmowanie w szeregi ZHP mniejszości narodowych. Uważali też, że należy odejść od kryteriów elitaryzmu w doborze członków ZHP i nastawić się na masowość, co pozwoli objąć wpływami harcerstwa szersze rzesze młodzieży.

Zręby niezależności

Przełomem w historii harcerstwa był **XI Zjazd ZHP** w Krakowie w **1931 r.**, kiedy to reprezentanci nurtu narodowego zostali odsunięci z władz związku. Nowe kierownictwo ZHP, przejęte przez zwolenników obozu sanacyjnego, szybko rozprawiło się z opozycyjnymi instruktorami: część z nich utraciła swoje stopnie lub została zawieszona w prawach harcerskich. Represje skonsolidowały środowisko narodowe. **W 1932 r. został zawiązany Krąg Starszoharcerski św. Jerzego,** który utworzyli harcerze z dwóch elitarnych drużyn warszawskich: 2. Warszawskiej Drużyny Harcerskiej z Gimnazjum im. J. Zamoyskiego oraz 23. WDH tzw. Pomarańczarni z Gimnazjum im. Batorego. Krąg liczył ok. 100 harcerzy i harcerek. Była to kuźnia kadr instruktorskich, które miały w przyszłości wychowywać młodzież harcerską w duchu katolicko-narodowym. Działacze Kręgu utrzymywali ożywione kontakty z grupami harcerskimi o podobnym profilu ideowym w innych ośrodkach. Krąg rozwijał się do wybuchu II wojny światowej.

Konspiracja 1939-1945

Wybuch wojny na krótko zjednoczył narodowych i sanacyjnych antagonistów w harcerstwie - wspólnie powołano w Warszawie **Pogotowie Harcerzy,** które miało współpracować z wojskiem i służyć pomocą ludności cywilnej. Jednak grupie zbliżonej do piłsudczyków zabrakło woli porozumienia, co zaznaczyło się w czasie zakładania struktur harcerskich w konspiracji - **Szarych Szeregów.** W kierownictwie Szarych Szeregów, w którym przeważali harcerze znani ze swych sanacyjnych i lewicowych przekonań (Aleksander Kamiński, Florian Marciniak), **nie znalazł się ani jeden przedstawiciel nurtu narodowego.** W tej sytuacji **27 października** 1939 r. w Warszawie z inicjatywy Stanisława Sedlaczka powstała nowa organizacja - **Harcerstwo Polskie,** pod konspiracyjnym kryptonimem **"Hufce Polskie"**.

Władze HP tworzyli: naczelnik Stanisław Sedlaczek "Sas", zastępca naczelnika ds. harcerzy, Witold Sawicki, zastępczyni naczelnika ds. harcerek Halina Sadkowska. Główną Kwaterą Męską kierował Kazimierz Burmajster "Zenon", Główną Kwaterą Żeńską kierowała Jadwiga Wróblewska "Dygna", a kapelanem HP był ks. Bronisław Kulesza. Jednostką organizacyjną HP była drużyna składająca się z czterech zastępów (po 6-10 osób każdy). Młodzież harcerska dzieliła się na: zuchy (8-10 lat), młodszych harcerzy i harcerek (11-15 lat), harcerzy i harcerek (16-18 lat), starszych harcerzy i starsze harcerek (powyżej 18 lat). W ciągu pięciu lat wojny chorągwie HP działały na Mazowszu, w Małopolsce i Małopolsce Wschodniej (Lwów), Wielkopolsce, Centralnym Okręgu Przemysłowym, na Tarnopolszczyźnie, Lubelszczyźnie i Polesiu. Łącznie Harcerstwo Polskie skupiało 4-5 tys. harcerzy i harcerek.

Harcerstwo Polskie a Szare Szeregi

Harcerstwo Polskie różniło się zasadniczo od Szarych Szeregów w poglądach na metody prowadzenia bieżącej działalności harcerskiej. **W odróżnieniu od Szarych Szeregów było mniej zmilitaryzowane**, nie wprowadzono regulaminów i stopni wojskowych, lecz zachowano przedwojenne programy wychowawcze i stopnie harcerskie. Kierownictwo Szarych Szeregów, wychodząc z założenia, że wojna szybko się skończy, chciało zaangażować młodzież w bieżącą walkę, natomiast harcerstwo narodowe stało na stanowisku, że wojna wyniszcza młode pokolenie fizycznie i moralnie, należy więc młodzież przed nią chronić. HP pozostało organizacją stricte

harcerską, której działalność opierała się na zbiórkach, wycieczkach oraz organizacji obozów letnich pod przykrywką kolonii Rady Głównej Opiekuńczej. Przez cały czas okupacji w drużynach i zastępach trwała praca harcerska, choć nie używano mundurów i odznak. Cotygodniowe zbiórki w mieszkaniach prywatnych wypełniały gawędy ideowe, zajęcia techniczne i śpiew. Młodzi zdobywali sprawności opracowane jeszcze przed wojną. Organizowano obchody świąt narodowych i konspiracyjne parady. **Harcerstwo Polskie wraz z innymi podziemnymi organizacjami młodzieżowymi uczestniczyło w Akcji "M"** polegającej na prowadzeniu pracy opiekuńczej i wychowawczej wśród nieorganizowanej młodzieży, która w czasie wojny najbardziej była narażona na demoralizację, np. harcerek pracowały w świetlicach dla dzieci i koloniach prowadzonych przez RGO.

Struktury Harcerstwa Polskiego współpracowały zarówno z Narodową Organizacją Wojskową (w ramach AK), jak i z NSZ. Harcerek mieli wolną rękę w wyborze organizacji, do której chcieli wstąpić. W praktyce szli tam, gdzie służyli ich koledzy i przełożeni z drużyny. Część harcerzy z Chorągwi Warszawskiej, po przejściu odpowiedniego szkolenia w 1940 r., uczestniczyła w działalności wywiadowczej, współpracując z wywiadem Związku Jaszczurczego. Pracę o tym charakterze HP prowadziło przez cały okres okupacji. **Apolityczność harcerstwa została uszanowana zarówno przez NOW, jak i przez NSZ**, gdyż nie zachowała się w dokumentach żadna wzmianka o próbach podporządkowania sobie HP przez którąś z tych organizacji. Kierownictwo HP zgadzało się na udział w walce harcerzy starszych, którzy byli lepiej ukształtowani psychicznie i bardziej odporni na demoralizację. Podczas gdy starsza młodzież odbywała kursy strzelania, kończyła podchorążówki w NSZ i NOW, młodszy harcerze byli przygotowywani do zadań pomocniczych - przechodzili kursy sanitarne, sygnalizacji, terenoznawstwa. Niezależnie od działalności harcerskiej **członkowie HP brali udział w kolportażu prasy podziemnej i w akcjach małego sabotażu**, m.in. rozlepiając plakaty, rozrzucając ulotki, malując napisy na murach, np.: "Komuna wróg Boga i Narodu", "Hitler + Stalin = dwaj bandyci", "Katyń = Oświęcim". Słynne hasło: "PPR - Płatne Pachołki Rosji" było autorstwa harcerza HP Jana Lilpopa. Prowadzono ożywioną działalność wydawniczą. Od 1943 r. Harcerstwo Polskie współpracowało z "Warszawskim Głosem Narodowym" (organem Okręgu Stołecznego SN) w redagowaniu "Młodej Polski" - jednego z ważniejszych pism konspiracyjnych młodzieży.

Mimo że jednym z głównych celów Harcerstwa Polskiego była **ochrona młodzieży przed represjami niemieckimi**, wielu harcerzy zostało aresztowanych i za swą działalność zapłaciło życiem. Jedną z największych strat organizacji było aresztowanie w maju 1941 r. przez gestapo Stanisława Sedlaczka i jego śmierć (3 sierpnia 1941 r.) w KL Auschwitz. Z kadry HP zginęli także: Stanisław Lilpop - aresztowany i rozstrzelany w masowej egzekucji 10 lutego 1944 r. w Warszawie, Jan Lilpop - w czasie transportu do KL Auschwitz 30 czerwca 1944 r., Andrzej Otmianowski rozstrzelany pod Tarnowem 28 czerwca 1944 r. wraz z kilkoma harcerzami z drużyny. Najtragiczniejszym wydarzeniem w dziejach organizacji były masowe aresztowania członków chorągwi HP w Poznaniu w marcu 1940 r. Ogółem w poznańskim forcie uwięziono ok. 100 harcerzy, co doprowadziło do faktycznej likwidacji HP na tamtym terenie. Całe kierownictwo organizacji otrzymało wyroki śmierci, które zostały wykonane.

Powstanie warszawskie –

Największą daninę krwi Harcerstwo Polskie złożyło w powstaniu warszawskim. Sformowano harcerskie jednostki wojskowe: Kompanię Harcerską, Harcerski Pluton Łączników oraz pluton sanitarny harcerek, wchodzące w skład Batalionu "Gustaw" (NOW-AK), które walczyły w obronie Woli, Starego Miasta i Śródmieścia. Wielu harcerzy HP walczyło w innych oddziałach tego batalionu, zwłaszcza w Kompanii "Gertruda", w Batalionie "Antoni" (kompanie "Aniela", "Alicja" i "Anna") oraz w utworzonym w czasie powstania Batalionie "Harnaś". Luźne grupy członków HP

weszły w skład innych formacji: Batalionu "Ruczaj", 104. Kompanii Syndykalistów, Zgrupowania "Chrobry II", Pułku "Baszta", Zgrupowania "Gurt" i Kompanii NSZ "Warszawianka". Trudno ocenić wielkość strat poniesionych przez HP w czasie walk. **Tylko oddziały harcerskie z Batalionu "Gustaw" straciły łącznie 66 harcerzy, co stanowiło 45 proc. ich stanu wyjściowego.** Za wykazaną dzielność i odwagę żołnierze oddziałów harcerskich otrzymali 1 Krzyż Virtuti Militari i 24 Krzyże Walecznych.

Batalion „Gustaw” - https://pl.wikipedia.org/wiki/Batalion_%E2%80%9EGustaw%E2%80%9D

Batalion „Gustaw” – [batalion](#) utworzony na bazie [Narodowej Organizacji Wojskowej](#), podległy [zgrupowaniu Róg](#). Od 1942 był dowodzony przez mjr. [Ludwika Gawrycha](#) (pseud. „Gustaw”).

Batalion brał udział w [powstaniu warszawskim](#). Walczył w I Obwodzie na [Starym Mieście](#) (południowo-wschodni odcinek obrony). Część batalionu została odcięta w Śródmieściu (kompania "Grażyna" i kompania "Genowefa") tworząc [Batalion "Harnaś"](#). Pozostałe kompanie (kompanie "Gertruda" i kompania "Harcerska"), zostały uzupełnione kompaniami z rozwiązanego Batalionu "Antoni" i Oddziałem Specjalnym "Juliusz".

[7 sierpnia](#) batalion wszedł do [Grupy Północ](#). 13 sierpnia w wyniku eksplozji czołgu pułapki, zginęło 67 (zaś 13 rannych zmarło w wyniku ran) żołnierzy kompanii "Gertruda" i "Harcerska".

 Osobny artykuł: [Eksplozja „czołgu pułapki” na ulicy Kilińskiego w Warszawie.](#)

31 sierpnia 1944 r. doszło do tzw. buntu „Gustawa“. Wobec klęski planów dowództwa powstańczego przebiecia sił powstańczych ze Starego Miasta do Śródmieścia, olbrzymich strat powstańców oraz praktycznego wyczerpania się amunicji, część oddziałów powstańczych zaczęła porzucać broń i rozchodzić się. Dowódca zgrupowania „Róg“ walczącego na Starym Mieście zarzucił mjr. Gawrychowi, że wobec bezładnej ewakuacji ze Starego Miasta jego żołnierze samowolnie opuścili stanowiska bojowe. Prawdopodobnie Gawrych rzeczywiście, bez rozkazu przełożonych, dla ratowania swoich ludzi ściągnął ich w okolice wjazdów, którymi miała następować ewakuacja, zostawiając jednak silną grupę osłonową^[1].

Po [3 września](#), po wycofaniu ze Starego Miasta, połączył siły z [batalionem Harnaś](#) (dowództwo nad tym zgrupowaniem objął Ludwik Gawrych po śmierci [kpt. Mariana Krawczyka](#)). Razem rozpoczęły obronę: ul. Mazowiecka – Świętokrzyska – plac Napoleona – ul. Górskiego. 6 września z dotychczasowych oddziałów utworzono jedną kompanię zbiorczą i włączono ją do Zgrupowania "Bartkiewicz".

 Osobny artykuł: [Zgrupowanie Bartkiewicz](#).

Wspólne siły oddziałów [AK/NOW](#): "Antoni" – "Gustaw" – "Harnaś" wynosiły ok. 750 żołnierzy. Szacuje się, że liczba poległych i zaginionych w powstaniu to ok. 400 osób. W tym batalionie walczyli m.in.: [Ludwik Gawrych](#), [Jan Hermanowski](#), [Witold Kieżun](#), ks. [Wacław Karłowicz](#) ([kapelan](#)), [Edward Chudzyński](#), [Stefan Zielewicz](#) i [Andrzej Bieńkowski](#). Sanitariuszkami w tym batalionie były [Henryka Brzeska](#) i [Anna Przeclawska](#).

Szkoła Podstawowa nr 279 na [Przyczółku Grochowskim](#) nosi imię Batalionów AK "Gustaw" i "Harnaś".

„**Wigry**” - <https://pl.wikipedia.org/wiki/Wigierczycy>;

Wigierczycy – organizatorzy i uczestnicy [harcerskich](#) kursów [instruktorskich](#) organizowanych w latach [1924-1939](#) i po wojnie do [1959](#) nad jeziorem [Wigry](#) przez [Warszawską](#) i [Mazowiecką Chorągiew](#) Harcerzy [ZHP](#), potem także nieformalna grupa mająca cechy spontanicznego ruchu wewnątrz [ZHP](#), zrzeszająca młodych instruktorów harcerskich – uczestników tych kursów.

Działalność wigierczyków odbierana była przez niektórych jako opozycyjna wobec kierownictwa [ZHP](#); przede wszystkim jednak miała cechy [puszczańskie](#), nawiązujące do tradycji [woodcraftu](#).

Batalion „Wigry” - https://pl.wikipedia.org/wiki/Batalion_%E2%80%9EWigry%E2%80%9D)

Batalion „Wigry” – [harcerska](#) jednostka bojowa walcząca w okresie [powstania warszawskiego](#).

Przyczyn powstania odrębnych organizacji harcerskich należy upatrywać w przedwojennym konflikcie pomiędzy rządzącym w harcerstwie środowiskiem piłsudczykowskim a [endeckim](#), a co za tym idzie w nieco innych wizjach harcerstwa tych dwóch konkurujących ze sobą obozów polityczno-ideowych. **Część instruktorów harcerskich z [Chorągwi Warszawskiej](#) nie zgadzała się z promowanym przez władze [ZHP](#) sposobem wychowania młodzieży.** Grupa ta organizowała obozy instruktorskie na [Suwalszczyźnie](#) nad jeziorem [Wigry](#), umacniając i wiążąc tym samym środowisko kadry, której bliższa była apolityczność harcerstwa. Konflikt nasilił się w 1935 roku, (...)

W wyniku kolejnych incydentów i nasilającego się konfliktu, wiosną 1939 roku grupa kilku „Wigierczyków” z Władysławem Ludwigiem na czele została usunięta z [ZHP](#). W proteście przeciwko takiemu działaniu władz Związku, w akcji solidarności z usuniętymi harcmistrzami, z chorągwi warszawskiej [ZHP](#) odeszło ok. 100 instruktorów harcerskich. W przeddzień wybuchu [wojny](#) warszawskie harcerstwo zostało pozbawione kadry.

Konspiracyjna organizacja „Wigry” powstała 30 października 1939 roku z inicjatywy harcmistrzów: [Władysława Ludwiga](#) „Kamila”, [Witolda Sosnowskiego](#) „Witolda”, [Czesława Tomasika](#) „Czesława”, [Eugeniusza Konopackiego](#) „Trzaski” i [Romana Kaczorowskiego](#) „Prokopa”. Według ich koncepcji „Wigry” miały być **wojskową organizacją kadrową**, a na wypadek

otwartych działań zbrojnych wystawić [batalion](#) wojska. Do wiosny 1940 roku udało się pozyskać do organizacji ok. 100 harcmistrzów, podharcmistrzów i działaczy harcerskich. Plany te udało się zrealizować w 1943 roku, „Wigry” liczyły 250 osób, zorganizowanych w dwie [kompanie](#).

Okres konspiracji - 30 października 1939 roku utworzono komendę harcerskiej organizacji wojskowej, pod nazwą „Wigry”, której celem było przygotowanie się do walki zbrojnej z niemieckim [okupantem](#). Przez cały okres konspiracji organizacja działała równolegle do innych organizacji harcerskich: [Szarych Szeregów](#), [Hufców Polskich](#) i organizacji harcerek [Bądź Gotów](#).

Zgodnie z założeniem silny nacisk w działalności organizacji kładziono na **szkolenie kadry** – m.in. „Wigierczycy” utworzyli [konspiracyjną Szkołę Podchorążych Agricola](#). Prowadzono również nabór żołnierzy, aby osiągnąć stan osobowy odpowiadający liczebnością batalionowi. Udało się to zrealizować w 1943 roku, kiedy „Wigry” osiągnęły stan 250 żołnierzy, będących w większości instruktorami harcerskimi i wojskowymi. To spowodowało, że **1 listopada 1943 roku „Wigry” połączyły się z Szarymi Szeregami**, które były znacznie liczniejsze, lecz miały niedostatki kadrowe.

W lipcu 1944 roku stan [batalionu](#) rozrósł się do 500 żołnierzy. Dowództwo objął [kpt. Eugeniusz Konopacki ps.](#) Trzaska.

Straty „Wigier” podczas okupacji to 35 zabitych i zmarłych.

Szlak bojowy - [1 sierpnia](#) batalion skoncentrował się na [Starym Mieście](#) – jako odwód komendanta [Okręgu Warszawskiego AK](#).

[2 sierpnia](#) kadrowe kompanie oddziału zostały przerzucone na [Wolę](#) i obsadziły cmentarz ewangelicki. Od [2](#) do [6 sierpnia](#) toczono ciężkie walki w obronie wyznaczonego rejonu. Poległo 15 żołnierzy, 25 zostało rannych, a 20 uznano za zaginionych.

Pozostała na Starym Mieście część batalionu, po uzupełnieniu stanu ze zgłaszających się ochotników, utworzyła drugi rzut batalionu, którym dowodził kpt. [Paweł Leński](#) – ps. Lech II.

 Osobny artykuł: [Obrona cmentarzy wolskich \(1944\)](#).

Od [8 sierpnia](#) „Wigry” walczyły w składzie [zgrupowania „Róg”](#), pozostając batalionem odwodowym. W związku z tym nie realizowały samodzielnych zadań bojowych, ale prowadziły je w ramach innych oddziałów i odcinków.

Od [6](#) do [26 sierpnia](#) oddziały na Starym Mieście toczyły zażarte walki w obronie [katedry św. Jana](#) i rejonu ulic: Świętojańskiej, Dziekanii, Kanonii, Jezuickiej, Celnej, Brzozowej oraz [kościół Jezuitów](#) i budynku [Archiwum Akt Dawnych](#).

[15 sierpnia](#) batalion przeprowadził samodzielne – udane – natarcie na [Pałac Mostowskich](#). Spalono jeden niemiecki [czołg](#). W toku ciężkich walk pałac utracono.

W dniach od [20](#) do [22 sierpnia](#) oddział przedostał się kanałami ze Starego Miasta na [Żoliborz](#), zaopatrzył się w broń dostarczoną przez oddziały leśne z [Kampinosu](#) i podjął akcję zbrojną od strony Żoliborza w kierunku [Dworca Gdańskiego](#), która miała na celu połączenie Starego Miasta z Żoliborzem. Akcja zakończyła się niepowodzeniem.

[26 sierpnia](#) dowództwo [grupy „Północ”](#) utworzyło zgrupowanie „Trzaska”. Zadaniem zgrupowania była obrona Starego Miasta od [Kamiennych Schodków](#) do [kościół NMP](#) i osłona miejsca postoju dowództwa grupy „Północ” w [klasztorze](#) przy [kościół św. Jacka](#).

W skład zgrupowania weszły:

- batalion „Wigry”;
- [batalion „Dzik”](#);
- [batalion „Gustaw”](#).

Od tego momentu „Wigry” znalazły się w całości pod rozkazami swego dowódcy. Zgrupowanie „Trzaska” było jednym z czterech, obok zgrupowań „Radosław”, „Kuba” i „Róg”, broniących Starego Miasta w końcowej fazie walk. Walczono m.in. o „Czerwony Dom”, fabrykę „Quebracho”, [starą prochownię](#), kościół NMP. [1](#) i [2 września](#) oddziały *Wigier* osłaniały ewakuację Starego Miasta kanałami do Śródmieścia. (...)

[29 września](#) część batalionu, pod dowództwem por. „Kamila”, osłaniała odwrót oddziałów AK w [Góry Świętokrzyskie](#) i została rozbita w [walce pod Jaktorowem](#). ...

Konspiracja antykomunistyczna - <http://www.harcerstwowpolskie.pl/hp>

Po zajęciu Polski przez Armię Czerwoną w 1945 r. Harcerstwo Polskie kontynuowało podziemną działalność. Po zniszczeniu Warszawy władze organizacji przenieśli się do Krakowa. W naradach Naczelnictwa HP uczestniczyli: Witold Sawicki, naczelnik, hm. Zofia Rymar (komendantka Chorągwi Krakowskiej), ks. Mieczysław Oleksy (opiekun religijny), phm. Jan Chmielnikowski (członek Komendy Chorągwi Krakowskiej), hm. Halina Sadkowska (od kwietnia 1945 r. po wyjściu z obozu w Ravensbrück) oraz ks. Mizga. W obawie przed aresztowaniami kadry harcerskiej Witold Sawicki zakazał podległym sobie strukturom ujawniania się. Wśród ośrodków, które wznowiły działalność, była Warszawa, gdzie pod kierownictwem hm. Andrzeja Tretiaka (po jego aresztowaniu, pod kierownictwem phm. Macieja Nasierowskiego) odtwarzano stare drużyny i formowano nowe. Jednym z wychowanków HP w Warszawie był prof. Henryk Samsonowicz. Kontynuowała swoją działalność Chorągiew Lwowska, której harcerze do połowy 1945 r. działali w organizacji NIE (Niepodległość), wydawali i kolportowali podziemną prasę. Innymi ośrodkami pracy HP były: Kraków, Częstochowa, Białystok, mniejszymi - Łódź, Opole, Rzeszów, Zakopane. Część drużyn podjęła bezpośrednią współpracę z oddziałami zbrojnymi Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW).

W połowie 1945 r. władze Harcerstwa Polskiego rozpoczęły starania o zalegalizowanie części drużyn. Niektóre - głównie żeńskie w Krakowie i Warszawie - funkcjonowały jako koła Polskiego Czerwonego Krzyża, inne włączyły się do oficjalnego ZHP. Wiązało się to ze zmianą początkowo wrogiego stosunku do koncesjonowanego przez komunistyczne władze ruchu harcerskiego, który - zasilany przez przedwojenną kadre i członków Szarych Szeregów - był jedną z nielicznych oaz niezależności. Nie zdołano jednak doprowadzić do końca akcji przenoszenia drużyn do ZHP. W grudniu 1945 r. Urząd Bezpieczeństwa przeprowadził serię aresztowań działaczy HP. W więzieniu mokotowskim w Warszawie znaleźli się Witold Sawicki, Halina Sadkowska, Krzysztof Eychler, Jerzy Świdorski, Zofia Rymar i ks. Mieczysław Oleksy.

Władze komunistyczne starannie przygotowywały proces komendy HP, który rozpoczął się 20 lutego 1947 r. Liczono, że jego wydźwięk propagandowy zastraszy młodzież harcerską. Sąd wojskowy skazał Witolda Sawickiego na osiem lat pozbawienia wolności i dwa lata utraty praw publicznych, Halinę Sadkowską i Jerzego Świdorskiego - na trzy lata, a Krzysztofa Eychlera - na rok. Ostatecznie skazanych objęła ustawa amnestyjna z 22 lipca 1947 r. i opuścili więzienie. Jednolita ogólnopolska struktura HP przestała istnieć. Do początku lat 50. działalność harcerską kontynuowały rozproszone grupy młodzieży wywodzące się z HP. Na Śląsku i w Małopolsce działały w tym czasie cztery zorganizowane grupy młodzieży wywodzącej się ze Lwowa, używające nazwy "Harcerstwo Polskie". Wraz z rozbiem ich przez UB działalność Harcerstwa Polskiego na terenie Polski zamarła ostatecznie.

Narodowe Siły Zbrojne - https://pl.wikipedia.org/wiki/Narodowe_Si%C5%82y_Zbrojne

Narodowe Siły Zbrojne (NSZ) – polska konspiracyjna organizacja wojskowa [obozu narodowego](#) działająca w latach 1942–1947^[1], licząca w szczytowym okresie rozwoju około 75 tysięcy ludzi^[2]. W czasie [okupacji niemieckiej](#) walczyła z Niemcami i zwalczała polskie formacje komunistyczne: [Gwardię Ludową](#), [Armię Ludową](#) oraz [partyzantkę radziecką](#) i bandy rabunkowe^[3]. W okresie późniejszym brała udział w tzw. [powstaniu antykomunistycznym](#) walcząc przeciw [Armii Czerwonej](#), [NKWD](#), formacjom [Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego](#) ([Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego](#) i in.) i [ludowego Wojska Polskiego](#). NSZ są często oskarżane o współpracę z Niemcami w końcowej fazie wojny^{[4][5][6][7][8][9][10]}, co wynika z działań niektórych ugrupowań, sprzecznych jednak z rozkazem komendanta głównego NSZ^[11] i za taką działalność Komenda Główna NSZ wydała wyrok śmierci^[12]. Oskarżana również o [antysemityzm](#)^{[13][14][15]}. Niektóre jednostki NSZ nie podporządkowały się także [legalnym władzom RP na uchodźstwie w Londynie](#) i prowadziły bratobójcze walki z innymi polskimi formacjami partyzanckimi^{[13][16]}.

Rozmowy zcaleniowe. (...) Od jesieni 1943 r. rozpoczęła się kolejna runda rozmów scaleniowych. Strona NSZ-owska przygotowała pisma do Naczelnego Wodza i prezesa Rady Ministrów w Londynie, aby przejęli sprawy scaleniowe w swoje ręce. Przedstawiciele AK odmówili jednak ich przesłania. Nowy komendant główny AK, gen. [Tadeusz Bór-Komorowski](#), wobec przedłużania się pertraktacji polecił je przerwać (co nastąpiło 1 października 1943 r.), (...) Tymczasem od początku stycznia 1944 r. rozmowy scaleniowe z przedstawicielami AK podjął sekretarz generalny TNRP [Zbigniew Stypułkowski](#). Na ich przyspieszenie wpływ miała zapewne komplikująca się sytuacja polityczna Polski wobec wkroczenia na jej ziemie [Armii Czerwonej](#). W rezultacie 7 marca 1944 r. nastąpiło podpisanie umowy scaleniowej. (...) (*5 czerwca 1944*) rozłam w NSZ stał się faktem. Odtąd funkcjonowały dwie odrębne organizacje używające tej samej nazwy NSZ: **NSZ-AK**, które podporządkowały się AK, oraz **NSZ-ZJ**, które zachowały niezależność organizacyjno-wojskową. (...) Akcja scaleniowa trwała do końca lata 1944 i zakończyła się przejściem do AK większości żołnierzy dawnej NOW.

Udział NSZ w powstaniu warszawskim

Komenda Główna NSZ i ich władze polityczne występowały przeciwko powstaniu w Warszawie, jako koncepcji bez szans na zwycięstwo. Jednakże po jego wybuchu, wszystkie oddziały, które udało się sformować, wzięły w nim udział. NSZ niescalone oficjalnie zadeklarowało akces do powstania 7 sierpnia. Podczas walk doszło do porozumienia obu odłamów NSZ i oddziały NSZ-ZJ dowodzone przez kpt. [Mieczysława Osmólskiego](#)^[28] podporządkowały się operacyjnie dowództwu Okręgu Warszawa-miasto NSZ-AK na czele z płk. [Spirydionem Koiszewskim](#). Dalsze plany współpracy przewidywały nawet powołanie dwóch dywizji NSZ, oddzielnie dla obu odłamów, w skład których mieli wejść wszyscy żołnierze NSZ walczący w [powstaniu warszawskim](#), ale coraz gorsza sytuacja militarna uniemożliwiła ich realizację. (...)

Narodowe Zjednoczenie Wojskowe -

https://pl.wikipedia.org/wiki/Narodowe_Zjednoczenie_Wojskowe

Narodowe Zjednoczenie Wojskowe (NZW) – polska [konspiracyjna](#) organizacja wojskowo-polityczna o charakterze [narodowym](#), we wczesnym okresie działająca pod nazwą Narodowego Związku Zbrojnego; istniała w latach [1944/1945-1956](#).

Po upadku [powstania warszawskiego](#) [Armia Krajowa](#) przeżywała poważny kryzys i nie była w stanie skutecznie przeciwstawić się przejmującym władzę komunistom. W związku z tym, inicjatywę w kraju postanowili przejąć narodowcy. Chodziło o odbudowanie konspiracyjnych struktur po załamaniu się działalności największej dotychczas organizacji i utworzenie nowej, która byłaby lepiej przystosowana do warunków po zajęciu ziem polskich przez [Armię Czerwoną](#) i powstaniu tzw. władzy ludowej. W listopadzie 1944 roku w [Grodzisku Mazowieckim](#) pod [Warszawą](#) doszło do

spotkania przedstawicieli [Stronnictwa Narodowego](#), na którym zostało formalnie utworzone Narodowe Zjednoczenie Wojskowe. Początkowo funkcjonowało ono także pod nazwą Narodowy Związek Zbrojny, (...) W 1947 roku, wobec coraz większego terroru ze strony komunistów i spadku nadziei na wybuch III wojny światowej, część członków NZW ujawniła się po uchwaleniu przez [Sejm amnestii 22 lutego 1947 roku](#). Reszta struktur terenowych pozostawała w konspiracji do pocz. lat 50. Najdłużej działała Komenda Powiatowa NZW [Bielsk Podlaski](#), która ujawniła się w [Warszawie](#) dopiero jesienią 1956 roku.

Program i cele NZW – Głównymi celami polityczno-wojskowymi NZW były: prowadzenie walki zbrojnej o wyzwolenie Polski spod komunistycznej władzy, odbudowa suwerennego państwa polskiego z przedwojenną granicą wschodnią i granicą zachodnią na linii rzek [Odry](#) i [Nysy Łużyckiej](#), nadanie przyszłemu państwu charakteru narodowo-katolickiego. (...)

Narodowe Zjednoczenie Wojskowe - https://pl.wikipedia.org/wiki/%C5%BBo%C5%82nierz_e_wykl%99ci

Żołnierze wyklęci^[1], żołnierze niezłomni^[2], polskie powojenne podziemie niepodległościowe i antykomunistyczne – antykomunistyczny, [niepodległościowy](#) ruch [partyzancki](#), stawiający opór [sowietyzacji Polski](#) i podporządkowaniu jej [ZSRR](#), toczący walkę ze służbami bezpieczeństwa ZSRR i podporządkowanymi im służbami w Polsce.

Liczbę członków wszystkich organizacji i grup konspiracyjnych szacuje się na 120–180 tysięcy osób^[3]. W ostatnich dniach [II wojny światowej](#) na terenie Polski działało 80 tysięcy partyzantów antykomunistycznych^[4]. Ostatni członek ruchu oporu – [Józef Franczak](#) ps. „Lalek” z oddziału kpt. [Zdzisława Brońskiego](#) „Uskoka” – zginął w obławie w [Majdanie Kozic Górnych](#) pod [Piaskami](#) (woj. lubelskie) osiemnaście lat po wojnie – 21 października 1963 roku. Powszechnie się uznaje, że większość niepodległościowych organizacji zbrojnych upadła na skutek braku reakcji [USA](#) i [Wielkiej Brytanii](#) i gwarantów postanowień [konferencji jałtańskiej](#). Na ich sytuację miało też wpływ sfalszowanie przez [PPR wyborów do Sejmu Ustawodawczego](#) w styczniu 1947 i w konsekwencji ostateczne uznanie w ten sposób przez mocarstwa anglosaskie narzuconej przez ZSRR władzy w Polsce. Po masowych ujawnieniach (76 774 osoby) w trakcie [powyborczej amnestii](#), w związku z załamaniem się oczekiwań na interwencję mocarstw, antykomunistyczne, niepodległościowe podziemie zbrojne liczyło po 1947 nie więcej niż dwa tysiące osób^{[5][6]}.

Wybory parlamentarne w Polsce w 1947 roku -

https://pl.wikipedia.org/wiki/Wybory_parlamentarne_w_Polsce_w_1947_roku

Wybory parlamentarne w Polsce w 1947 roku – wybory do [Sejmu Ustawodawczego](#) przeprowadzone w [Polsce](#) 19 stycznia 1947, sfalszowane przez aparat policyjny ([Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego](#) podporządkowane [PPR](#)), przy bezpośrednim udziale funkcjonariuszy [NKWD](#), metodami wypróbowanymi we wcześniejszym [referendum](#) (1946)^{[1][2]}. (...)

Przeprowadzone 19 stycznia 1947 wybory zostały sfalszowane praktycznie na każdym szczeblu komisji wyborczych. Szczegółowy raport z 14 lutego 1947 ujawnił, że fałszerstw dokonali ludzie wyznaczeni przez polskich działaczy przy technicznym nadzorze i wsparciu funkcjonariuszy radzieckich.

W celu zachowania pełnej konspiracji Bierut wraz z kierownictwem PPR zarządził jednocześnie podjęcie dodatkowych kroków, a mianowicie zamianę urn wyborczych w niektórych obwodach, podrzucanie do urn kart do głosowania, a w niektórych komisjach, gdzie nie było mężów zaufania z partii Mikołajczyka, przygotowanie dwóch egzemplarzy protokołów; w jednym z nich miało nie być danych liczbowych. Protokół bez liczb miała następnie otrzymać trójka z PPR w celu wpisania odpowiednich danych – pisano^[5]. Tam gdzie nie było obserwatorów PSL, „trójki” PPR sporządzały po głosowaniu zupełnie nowe, fałszywe protokoły wyborów.